

Mezi těmi, kteří zůstávají dětmi

Jana Omesová

OBSAH

ČTVRTEK

Čtvrtek 26.1.1995 - 6.30 hod.

NEDĚLE

Neděle 5.2.1995

DOMOV SVATÉ RODINY

ZA DVEŘMI

ZÁVĚREM

ČTVRTEK

Čtvrtek 26.1.1995 - 6.30 hod.

Potichu otvírám dveře oddělení blahoslavené Zdislavy. Aníž bych rozsvítila, procházím velkou ložnicí a letmo přehlížím postele, z kterých se na mě sem tam zubí rozespalá tvářička. Jako každé ráno jsem i dnes již ode dveří bombardována Jolančinými donekonečna se opakujícími otázkami, které jsou stále stejně zvědavé, každému pracovníku tohoto oddělení tak notoricky známé: „*Co máme k sni? Kde je paní Teta?*“

Neodpovídám. S ukazovákem na puse mímám její postel: „*Pššš.*“ Ještě pohlázená a už vstupuji do malé ložnice, stále zasypávána týmiž otázkami. Sestry Královny ještě spokojeně oddychují. Konečně v denní místnosti mohu rozsvítit světlo. Zdá se, že všechno je v pořádku. Otvírám okno, pouštím si rádio a začnu s přípravami ranních léků.

„*Dobré ráno,*“ přichází spolupracovnice Markéta, usměvavá dívka, která zde pracuje teprve třetí týden: „*Všechno je v pořádku?*“

„*Ahoj, můžeme se pustit do práce.*“

Odcházíme společně do koupelny, a zatímco Markéta skládá a třídí usušené prádlo, já připravuji vše potřebné pro ranní hygienu. Konečně je všechno připraveno. Jdu vzbudit sestry Královny: „*Dobré ráno, tak jak jste se vyspaly? Nějak se vám z těch vyhřátých pelíšků nechce, že?*“ Mé otázky neočekávají odpověď, postižení sestrám Královým nedovoluje mluvit. Přesto se na mě mladší Kristýnka směje, jako by mi

chtěla říci, že se vyspala opravdu dorůžova. Ale to už ji starší Veronika bere za ruku a společně cupitají do koupelny, stejně jako každé ráno. Stejně jako každé ráno vyžaduje Zuzanka, naše nejmladší, pár minut mazlení, a stejně jako každé ráno se Renatce nechce vstávat, a proto nám posunky vyhrožuje. I přesto, že se Renatce stejně jako každé ráno nechce ani koupat, oblékat a čistit si zuby a zlobí se na nás stále víc, stojíme ve tři čtvrtě na osm v plném počtu - 9 dětí a 2 sestry - v denní místnosti nastoupeny na rozevičku. Jednoduché cviky je schopná spolu s námi sestrami dělat pouze povídává Jolanka, doprovázející již od počátku naši mini-rozevičku oblíbenou větou „*Už jsme cvičili!*“ a Štěpánka, která sice také umí mluvit, ale protože se momentálně snaží cvičit, na mluvení nemá čas se soustředit. Ostatním dětem pomáháme.

Teď ještě rychle seběhnout se špinavým prádlem dolů do prádelny a přesně v osm hodin můžeme všichni společně odejít do jídelny na snídani.

„*Tak, Renatka tady na nás počká spolu s plyšovým prasátkem a my jí snídaní přineseme nahoru. Hlavně tady bude hodná, snídaně bude za chvíličku.*“

Děti jsou snídani nadšeny, chleba se sýrem a kakao jim chutná natolik, že jsme dnes hotové o mnoho dříve než jindy a můžeme se vrátit na oddělení. Zatímco Renatka spokojeně snídá, ostatní děti jsou s Markétou v koupelně a já doplňuji

do postelí čisté prádlo. Všechny děti míří z koupelny do denní místnosti, každý na svoji židličku. Jen Jarušku je třeba posadit.

„*Tak děti, budeme malovat.*“ Já vysvětluji postup a Markéta zatím připravuje čtvrtky, barvy a vše potřebné. Každé dítě, kromě Jarušky, dostává papír. „*A teď papír zmačkáme, jako bychom ho chtěly vyhodit do koše.*“ Já i Markéta předvádíme, jak papír zmačkat. Zatímco se děti snaží mačkat, Jaruška si prohlíží ruce. Je to jediná činnost, kterou spontánně ovládá. Vytvořit papírovou kouli se podařilo Štěpánce, Jolance, Zuzance a s vypětím všech sil i Renatce. Ostatní děti nevěděly, co si s papírem počít. Konečně jsou všechny papíry zmačkány. „*Kdopak chce jít pracovat jako první?*“ Ke stolu s připravenou čtvrtkou se hrne Štěpánka. „*No výborně,*“ chválíme obě Štěpánčin zájem. Vysvětluji a Markéta ukazuje, že je třeba zmačkaný papír podobně jako tiskátko namočit nejprve do barvy, a pak jej otisknout na čtvrtku. Štěpánka se velice snaží, přesto jí musíme pomáhat, protože čtvrtka je už na jednom místě vydřená. „*Ale zvládla jsi to perfektně,*“ hodnotíme její snahu a výkon. „*Podívejte se, děti, kdo chce udělat taky takový výkres? Co říkáš, Alenko, zvládla bys to?*“

„*Jóó,*“ prohlašuje Alenka, která má dnes moc dobrou náladu. Pracuje samostatně, a to velice pečlivě, takže výsledkem je pestrobarevný tisk.

Jolanka je neposeďa, po chvíli jí tiskání nebaví. Množství otázek se neustále zvětšuje, až Jolanka nad výkresem pouze povídá. V okamžiku, kdy už slyšíme pouze: „*Už jsme kreslily,*“ obě dobře víme, že nemá cenu jí do další práce pobízet. Kristýnku nebaví tiskání vůbec. Baví ji však používat barev jako make-upu. Soudím, že bychom jí neměly bránit, Markéta má jiný názor. Ale i ona vidí ráda Kristýnku šťastnou, a proto se pouze snaží uchránit její oblečení. Po chvíliče putuje rozesmátá Kristýnka do koupelny, kde se jí snažím za pomoci mýdla odhalit původní barvu tváří. Když se mi to konečně začíná dařit, slyším z denní místnosti křik. Ani mne nepřekvapuje, co vidím. Na zemi leží roztrhané čtvrtky, barvy a uprostřed toho všeho Renata coby indián na válečné stezce.

„*Á, Renatku nebavilo kreslení...*“ Markéta vysvětluje, co se přihodilo. Snažím se zachovat klid a obdivuji se rychlosti, s kterou Renata stačila napáchat tolik škody. Přesto jí „jedna výchovná“ nemine. Následuje několik posunů vyjádřených Renatčiných výhrůžek, ale tím celý incident končí. Ostatní děti mohou nerušeně pracovat dál. Všechny dokáží s naší pomocí zaplnit barevnými skvrnami celou čtvrtku.

Je deset hodin, na okenním parapetě dosychají výtvořky dětí, šikulek, které si momentálně plní břicha jablíčky. Markéta krmí Jarušku, stále jí připomínajíc, že musí pořádně kousat, stihá se při tom se mnou také domlouvat na následujícím programu. Po svačině, veškerém mytí, vysazování a přebalování otevřeme dokořán obě skříně, skýtající úkryt velkému množství hraček, barevných leporel, velkých obrázkových knih i nejrůznějších drobných bicích hudebních nástrojů.

„*Kdo si chce vzít nějakou hračku?*“ Během vteřiny jsou skříně postiženy invazí. Za chvíli už není nikoho, kdo by nebyl zaměstnán oblíbenou činností.

Renatka staví komíny z pestrobarevné stavebnice, naznačujíc nám při tom svým typickým „*máma*“, že právě jí jsou tyto architektonické skvosty určeny k obdivování. Veronika s Kačenkou sedí nad hromadou kostek. „*Tak co, Verunko,*

postavíš zase nějakou věž? Ty jsi na ně přece odbornice!“

„*Jo jo jo jo.*“

Verunka je nejen odbornicí na stavbu komínů (kostky staví vždy po jedné na sebe), stejně tak je pro ni typické její: „*jo jo jo.*“ Je to jediný způsob, jak se dokáže ve svých sedmnácti letech verbálně vyjádřit.

Jolanka si vybrala slabikář, Alenka obrázkovou knihu o zvířatech. Narozdíl od Jolanky v ní velice systematicky listuje - nevynechá ani jediný obrázek.

Alenka byla ještě před čtyřmi roky mezi děvčaty na oddělení Notre Dame. Srozumitelně mluvila, hezky malovala, dokázala se sama obsloužit. S věkem se jí tyto dovednosti začaly postupně vytrácet a dnes je na oddělení Zdislavy. Vývojovou úroveň se od ostatních dětí neliší, vyniká pouze věkem, protože je tady nejstarší (36) a svou dobráckou povahou. Co jí však zůstalo, je plyšový pes „*Ajikū*“, nejoblíbenější hračka, s kterou tráví většinu času.

Štěpánka telefonuje. Umělohmotný zvonící telefon je její nejoblíbenější hračkou. „*Komu voláš, Štěpánko?*“

„*Bábě!*“

„*A co jí řekneš?*“

„*Haló!*“

„*No výborně,*“ chválíme Štěpánku a Markéta jí zasvěcuje do obvyklého telefonního rozhovoru, snaží se jí vstřípit jednotlivé společensky uznávané volací fráze.

Zuzanka a Kristýnka se zabývají barevnými leporely. Jarušce ještě navlékám na ruce umělohmotné kroužky (to aby jí nebylo líto, že ona žádnou hračku nemá) a už spěchám se špinavým nádobím do jídelny. Při té příležitosti se seznámím s jídelníčkem na zbytek dnešního dne, abych tak byla schopná zodpovědět oblíbené dotazy mlsné Jolanky.

V jedenáct hodin se konečně mohou věnovat Jolance: „*Tak copak je tady na tom obrázku?*“ táží se.

„*Pejsek.*“

„*Výborně a vedle pejska je...?*“

Místo odpovědi následuje klasická otázka: „*Ak dělá kočička, ak dělá kočička?*“ Odpovídám toužebně očekávané: „*Mňau.*“ Jolanka rozjařeně opakuje: „*Mňau, mňau, mňau.*“

„*A co je nakresleno tady?*“ ukazují na obrázek jabloně. Jolanka správně odpovídá, že strom.

„*Co roste na stromě?*“

„*Kompoty!*“

Já, ani Markéta, která se teď věnuje Alence a vypráví jí o rybách v moři, se nezdržíme smíchu.

„*Kdopak, na stromě roste ovoce a z toho se potom dělují kompoty. Jaké znáš všechno ovoce, Jolanko?*“

„*Vinečko, roste na chatě.*“ Jolanka pak ještě jmenuje mnoho druhů ovoce, z kterého se dělá zmrzlina, protože v tomto oboru je skutečně znalec.

Další obrázek, který Jolanku zaujme, je slepičce. Neví však, jak slepička dělá. Ukáží jí to, ale přes mé veškeré snahy odmítá citoslovce opakovat.

„*A věděla bys, co snáší? Co nám dává slepička?*“

„*Amolety.*“

Opět jsme donuceny ke smíchu. Snažíme se Jolance vtlučit do hlavy, že slepička snáší vejčeka, ale není to nic platné. Jolanka si své amolety vymluvit nedá.

Do oběda zbývá už jen čtvrt hodina. Tu vyplňujeme zpěvem. Štěpánka, Jolanka, Kristýnka, Veronika a Zuzanka ůkají dřívky, Alenka ovládá chraštítko. Jaruška ho drží v ruce

NEDĚLE

a prohlíží si druhou nezaměstnanou ruku. Kačenka a Renatka si nevybraly žádný nástroj.

„*Tak kterou písničkou začneme?*“ ptáme se s Markétou.

„*Louce!*“ vyhrkne Štěpánka.

Zpíváme „Na tý louce zelený“ - já a Markéta, které se střídáme u kytary, a Štěpánka, jež zná nazpaměť snad všechny lidové písničky. Dívka se ozývá vždy ještě dlouho po skončení písničky. Je vidět, ale hlavně slyšet, jak to děti baví. Kačenka poskakuje a ačkoli je neslyšící, nedává nám nijak najevo, že by jí náš zpěv nudil. I Renatka je spokojená, protože před svou židličkou upřednostňuje křeslo co nejbliže u kytary.

Děti se jen nerady loučí se svými nástroji, ale protože se kvapem blíží dvanáctá hodina a s ní i oběd, rychle vše uklízí a hrnou se směrem k jídelně. Spolu s dětmi odcházíme do jídelny, jen Renatka čeká na oddělení, až jí oběd přinese-me. Tuto výsadu si získala díky své neklidné povaze.

Oběd probíhá bez zvláštností, jako obvykle. V jídelně se setkávají všechna oddělení, kromě „nepohyblivé Anežky“ (tj. oddělení, kde jsou děti též s tělesným postižením). Před obědem všichni zpíváme krátkou písničku „Požehnej nás a ty dary“ jako modlitbu, ve které děti děkují Bohu za jídlo a prosí, aby žádné děti na světě neměly hlad. Teprve když jsou po jídle všechny děti, můžeme se najíst my, sestry a vychovatelé. Zde také dochází k výměně ranní a odpolední služby. Při jídle líčíme průběh dopoledne, aby se střídající služba mohla podle toho zařadit.

Nahoru odchází naše oddělení společně, děti už ví, že teď je jejich čas vyhrazen hygieně. Já se momentálně zaobírám koši naplněnými čistým prádlem, které nám donesl Milošek z oddělení sv. Josefa, pravá ruka paní Bártové, která pracuje v prádelně. „*Pádló, nesú pádló,*“ hlásí Milošek. S díky od něj přijímám třetí koš. Až po několika minutách zjišťuji, že prádlo patří děvčatům z Notre Dame - Milošek nám zase přilepšil.

S prázdnými koši a nádobím od Renatčina oběda spěchám po schodech dolů, abych se mohla účastnit modlitby, která začíná jako každý den v jednu hodinu. V kapli se zde na několik minut schází všichni zaměstnanci Domova, kteří mají v tu dobu čas a chuť. Tady prosíme Boha o Jeho pomoc, abychom vytvářeli dětem láskyplné prostředí a byli jednou rodinou.

Venku je příjemně, děti budou moci jít na procházku. Já i Markéta teď pomáháme oblékat děti a připravujeme vozíky pro Renatku, Zuzanku a Kačenku, které nejsou schopné ujít delší vzdálenosti. Krátce po půl druhé už můžeme našim dětem v doprovodu odpolední služby jenom zamávat z okna.

„*A kdy psídeš, Jamo Omesová?*“ volá na mě Jolanka a stahuje si bambulátého kulíška až k nosu. Ani nevím, jestli slyší moji odpověď, že zítra odpoledne.

Teď je třeba vynést koše, doplnit pleny a dát do pořádku denní místnost, aby bylo odpoledne, až se děti vrátí, všechno jak má být. O patro výš mohu dnes do záznamového sešitu služeb pod datum 26.1. napsat:

Průběh služby byl klidný, 9 dětí.

Omesová

Neděle je výjimečný den, vždy se od běžných všedních dnů liší. Dopoledne nás čeká úklid celého oddělení, protože uklízečky mají volné víkendy, odpoledne pohádka v televizi a rodiče, protože jsou návštěvy. Snad každou neděli se přihodí něco neobvyklého, jako například.

Neděle 5.2.1995

6.20 hod.:

Noční služba mi hned po pozdravu a mém nahlas vyřčeném ideálním názoru, že si dnes s dětmi uděláme „pohodovou neděli“, oznamuje: „*Jolana se vloupala do skříně v denní místnosti a snědla všechny bonbóny - nerozbalené.*“ Odpovídám smíchem.

9.00 hod.:

„*Kristýnka pomalovala obsahem svého nočníku sebe a část koupelny,*“ hlásí mi Markéta, zatímco vytírám velkou ložnici.

9.30 hod.:

Markéta uklízí denní místnost. Jsem proto s dětmi v malé ložnici a snažím se je zaujmout pohádkou O chytré princeznu. Nevím, čím to je, ale vůbec se mi to dnes nedaří. Děti jsou neklidné, výskají. Renatka vyhrožuje, že rozbije obraz. Jaruška ze zcela nepochopitelných důvodů začne štípat vedle sedící Alenku. Ještě dlouho potom máme s Markétou o čem diskutovat, protože je to u Jarušky zcela nezvyklé chování.

11.00 hod.:

Jaruška spadla ze židle.

„*Co to s ní dneska je?*“ uvažuji nahlas, zatímco se ji snažíme s Markétou znovu posadit.

„*Dneska jsou všechny děti nějak obzvláště neklidné.*“

„*Vždyť je hrozně bílá a studená - musíme ji položit do postele.*“

Jaruška se najednou silně potí, přestává nás vnímat. Stále omdlévá. Nemůžu nahmatat tep, dýchá překotně, ale pravidelně. Ihned poté, co jí změříme teplotu, jdu telefonovat staniční sestře. Během několika minut je na Domově a voláme záchranku.

„*Přijďte, co nejdříve - tep nehmatný, tlak na nule, teplota 35,5.*“

11.45 hod.:

Zvonek.

„*To jsou oni.*“ Posílám Markétu s dětmi na oběd o něco dříve, než jsou zvyklé.

„*Dobré poledne. Tak kdepak máme toho maroda,*“ zubí se na nás doktor - záchranář. Po důkladném vyšetření už je doktorův tón méně optimistický: „*Víte, já jsem s mentálama nikdy nedělal.*“

12.00 hod.:

Jaruška přichází k sobě. Po lékařském zásahu už je dokonce ochotná se trochu napít. Minutu od minuty se její zdravotní stav lepší.

„*Kdyby něco, zase zavolejte a chtějte mě, že jsem tu už byl.*“ Nejraději bych mu skočila do náruče, blekotám něco o tom, že jsem mu moc vděčná. Až u sanitky mě napadá se zeptat, jak postupovat dál. Po stručných instrukcích nasadí zase ten optimistický výraz, s jakým přijel: „*Ale musí to být fuška pracovat s takovýma lidma, já bych to nesved.*“

13.00 hod.:

Jaruščina bledost teď přešla na mě - zpožděná reakce. Dnes nemám, zcela výjimečně, nejmenší chuť k jídlu.

14.00 hod.:

Scházejí se hned tři návštěvy najednou. Jolanka, Alenka a sestry Královny jdou s rodiči na procházku. Všichni mají obrovskou radost - my s nimi. Vždyť celý den nemluví o ničem jiném.

15.30 hod.:

Renatka si roztrhala tepláky i mikinu na cáry. (Asi jí mrzí, že za ní nepřišli rodiče a závidí dětem, které s nimi mohou trávit odpoledne.)

Po chvíli se však i ona může radovat z návštěvy rodičů. Odchází s nimi na vycházku.

16.30 hod.:

Rodiče s dětmi se vracejí, až do šesti hodin je postupně koupeme, dáváme do pořádku jejich věci, připravujeme obléčení na ráno. Teprve potom mohou jít pro večeři do jídelny (dnes budeme jíst, jako v neděli obvykle, na svém oddělení).

V jídelně mě překvapuje proud vody vytékající z myčky na podlahu. Až do půl sedmé likviduji potopu.

18.30 hod.:

Renatka si roztrhala pyžamo a má tendence rozbít stůl.

18.50 hod.:

Renatka si rozkousala zubní kartáček.

Kristýnka zpracovává obsah svého nočníku (možná se jí dnes koupání obzvlášť líbilo...)

Šedm hodin je čas na ukládání do postelí - dnes nás ale čeká ještě spousta práce (úklid koupelny, praní plen apod.). Proto ukládáme děti až po Večerníčku. V půl osmé máme práci hotovou. Ani dnes nešetřím žádné z dětí pusy na dobrou noc a křížku na čelo. Po tom, co napíši hlášení, se vracím zhasnout lampičky do ložnic našeho oddělení. Děti nespi.

„Mám vás tak ráda, děti, ale moc dnes nechybělo, abych tady teď ležela mezi vámi...“

„A kdo by ti dával pusy na dobrou noc?“ směje se za mými zády Markéta.

Asi začnu být pověřivá na neděle!

DOMOV SVATÉ RODINY

Nízká, zčásti prosklená budova s terasami, velkou zahradou, okny plnými květin nesoucí název Domov svaté rodiny. Ústav sociální péče pro mentálně postižené by v něm jen málokdo na první pohled hledal.

V roce 1991 jej zřídila katolická charita spolu se sestrou Akvinelou. 3. října 1991 byla naplněna kapacita domu. K celoročnímu provozu bylo přijato třicet sedm dětí, pro denní pobyt pak pět dětí. Ředitelkou Domova je sestra Akvinela, která zabezpečuje chod celého ústavu. O zdravotní stav dětí pečuje každodenně staniční sestra.

Oddělení sv. Josefa poskytuje domov skupině deseti chlapců rozličného věku s různým rozsahem mentálního postižení. Tyto výrazné rozdíly však nebrání individuálnímu přístupu k chlapcům, ani nepůsobí žádné konflikty.

Další tři skupiny tvoří dívky, které jsou rozděleny podle fyzického i mentálního postižení.

Do oddělení sv. Anežky jsou zařazeny děti s kombinovanými vadami. Devět dětí je zde na celoroční pobyt, jedna dívka dochází denně z domu.

V oddělení bl. Zdislavy žije jedenáct dětí s hlubším psychickým postižením ve věku od 11 do 36 let. Pracovníci tohoto oddělení zastávají především zdravotnickou péči.

Třetí oddělení nazvané Notre Dame (Naše Paní) poskytl domov třinácti dívkám rozdílného věku, přibližně však stejné mentální retardace, kde je možná práce se širším pedagogickým zaměřením.

ZA DVEŘMI

Práce na jednotlivých odděleních je poněkud odlišná, proto bych ráda porovnávala úroveň činností na oddělení Notre Dame s oddělením bl. Zdislavy, se kterými mám zkušenost největší.

Ještě než vstoupíme na oddělení, jsou již přede dveřmi patrné rozdíly. Z Notre Dame se ozývá hašteření děvčat, jedna překřikuje druhou, stále se snaží tímto způsobem na sebe upozorňovat přítomnou sestru. Všechna umí hezky odpovědět na položenou otázku, dokáží také dlouze vyprávět o pěkných zážitcích např. z prázdnin nebo z výletu s rodiči. Sprádat také různé fantazijní příběhy, ve kterých se často objevují známé pohádkové postavy, hrdinové televizní obrazovky či populární zpěváci. I přes nejrůznější vady řeči (patlavost, koktavost, šišlavost) dívky dobře a moc rády komunikují jak mezi sebou navzájem, se sestrami, tak i s návštěvami. Když jsou však zaměstnány prací, dokáží se ztišit a soustředit se. Jejich oblíbenou činností jsou ruční práce, především vyšívání. Nejenže jsou schopny protahovat barevné bavlnky hrubou osnovou, ale bravurně ovládají také křížkový steh a dvě děvčata vyšívají na plátno podle předtištěných vzorů. Dokonce ani tkalcovský stav nezahálí a čas od času se ke slovu dostanou také pletací jehlice.

Polovina děvčat umí číst a psát, velmi ráda doplňují písma do písanek používaných v prvních třídách základních škol.

Malování děvčata opravdu baví. Ani štetec a vodové či temperové barvy jim nečiní žádné problémy. Pět děvčat kreslí pouze abstraktní tvary, ostatní umějí malovat velice pěkně. Vybarvování a omalovánky zvládají bez přetahování, kromě jednoho případu, všechny na jedničku. Jsou šikovné i v takových činnostech, jako je výroba keramiky nebo proutěných košů či nejrůznějších ošatek.

To, že si svých velice krásných výtvorů děvčata sama váží a dokáží si je také obhájit, dokazuje následující úryvek z rozhovoru jedné z dívek s návštěvou obdivující výstavku keramiky na Notre Dame před vánoci:

„Kdopak vyráběl tohohle krásného trpaslíka?“

Autorka: *„To není trpaslík, to je Panna Maria!“*

Pokud děvčata nevytváří, ráda sáhnou po Člověče nezlob se nebo Pexesu, také je baví dětské hry na zdokonalování zručnosti, navlékání korálků.

Velkou legraci zažívají vždy při sportu, ať už se jedná o hry s míčem, pravidelné ranní rozvíčky či cvičení s hudbou pro zlepšení a udržování fyzické kondice. Velice žádoucí a oblíbené jsou časté vycházky, při kterých se vždy dozvídají nové poznatky, a neztrácejí tak kontakt se světem zdra-

vých lidí. Sestry jsou během nich zasypávány otázkami typu: „*Kde si můžu koupit mýdlo? Kolik stojí chleba, cukr?*“ „*Kde prodávají zmrzlinu? Z čeho se dělá tvaroh?*“

Hudbu děvčata přijímají vždy s velkým nadšením. Patrně neexistuje lidová píseň, kterou by nedovedla zazpívat. Zpěv doprovázejí na různé bicí nástroje, rády tančí. Některá z nich se již druhým rokem učí hře na flétnu podle návodu profesora Žilky. K různým příležitostem nacvičují nejrůznější scénky a divadelní představení, kterými dělají radost vychovatelům, sobě, ale především rodičům.

Každodenně děvčata pomáhají při úklidu oddělení, stelou postele, umývají nádoby, asistují u prádla i při nákupech. I přesto, že jsou tyto činnosti jejich povinnostmi, dělají je snaživě a ráda.

Za dveřmi oddělení bl. Zdislavy se ozývá také bohatá škála nejrůznějších zvuků. Slova, která by vytvářela smysluplné věty, však můžeme pochytil jenom ojediněle. Na tomto oddělení mluví pouze čtyři z devíti dětí. Spontánního verbálního projevu je schopná Jolanka: „*Já jsem byla v Itálii. Spala v Itálii. Pamí staniční jela autíčkem. Já jsem se koupala v moři.*“

Z úst ostatních dětí můžeme slyšet pouze jednotlivá útržkovitá slova, jako např. máma, hájí, děti, bába..., ale také zvuky, jejichž význam si pouze domýšlíme. Občasné návštěvy rodičů děti vítají spontánními hlasovými projevy (výskot, řihání, povyky).

Činnost během dne je omezená jednotlivými druhy postižení. Motorika ruky většinou není na takové úrovni, aby byly děti schopné vytvořit práce, při nichž je nezbytná zručnost a přesnost. Přesto některé z dětí dokáží postavit komín ze tří až pěti kostek a zvládnou též poskládat stavebnice větších rozměrů. Při výtvarné výchově děti malují výhradně abstrakt-

ní výkresy. Techniku malování štětcem a barvami nezvládají, většinou je čtvrtka vydřená.

Protože je všem dětem blízká hudební výchova, je velmi často z oddělení slyšet kytara, klavír či flétna. Nejedná se o klasickou hudební výchovu, spolu s vychovateli zpívá pouze Štěpánka, popěvek „*la la*“ notuje Jolanka a ostatní děti doprovází zpěv tamburínkou, ozvučnými dřívky, činelky, tri-anglem atd.

Cvičení patří mezi nejoblíbenější činnost dětí tohoto oddělení. Ráno začínají několika cviky na protažení, během dne cvičí za asistence vychovatelů pro zlepšení obratnosti a zpevnění ochablých svalů. Za tělesnou výchovu také považujeme vycházky do nedaleké obory Hvězda.

ZÁVĚREM

I přesto, že práce s dětmi, které jsou odkázány na stálou péči sester, se může leckomu zdát monotónní, přináší nám mnohá obohacení a radost. Stále častěji nás překvapují jejich reakce, například úsměv a podání pomocné ruky ve chvílích, kdy bychom to nejméně čekaly...

Mnoho lidí chápe svět, ve kterém žijí mentálně postižení jako něco, co zasluhuje soucit, vyvolává rozpaky, lítost, odpor... Mnoho z nich se před takovými lidmi a jejich světem uzavírá.

Já jsem pro námět své práce zvolila právě toto neatraktivní téma. Cílem nebylo nic jiného, než seznámit s prostředím těch, kteří se o sebe nejsou schopni postarat, nejsou schopni ani vyjádřit svá přání, pocity, potřeby.

Nahlédla jsem do světa mentálně postižených, totéž jsem chtěla umožnit i vám.